PÄIVÄSTÄ TOISEEN

05.08.15

Aurinko nousee
Helsingissä kello 5.08
ja laskee kello 21.42
Oulussa kello 4.28
ja laskee kello 22.18
Utsjoella kello 3.10
ja laskee kello 23.21

Päivän sana
5.8. Astukaamme sen tähden Jumalan eteen vilpittömin sydämin ja varmoina uskossamme, sydän vihmottuna puhtaaksi pahasta omastatunnosta ja ruumis puhtaalla vedellä pestynä. Hepr. 10:22
6.8. Me emme saa lyödä laimin seurakuntamme yhteisiä kokouksia, niin kuin muutamilla on tapana, vaan meidän tulee rohkaista toisiamme, sitä enemmän mitä lähempänä näette Herran päivän olevan. Hepr. 10:25

Nimipäiviä
Tänään keskiviikkona: Salme, Sanelma
Huomenna torstaina: Keimo, Toimi

Mietelause
Kun joku sanoo ”kysymys ei ole rahasta vaan periaatteesta” kysymys on rahasta.
Frank Hubbard

MERKKIPÄIVIÄ

75-VUOTIAS

Agrologi
Reijo Minkkinen
6.8. Savonlinna.
Keittelen kahvia lähipiirille.

60-VUOTIAS

Maanviljelijä
Raimo Pärnänen
5.8. Pihtipudas.

Lähetä merkkipäiväilmoitus

Merkkipäiväpalstalla julkaistaan päivänsankarin suostumuksella lähetettyjä tietoja. Kirjoita viestiin merkkipäivän viettäjän nimi, ikä, titteli ja kotipaikka sekä merkkipäivän ajankohta ja mahdollinen lyhyt maininta juhlan vietosta. Valokuva voi olla mustavalkoinen tai värillinen. Palsta on maksuton. Merkkipäivätiedon tulee olla toimituksessa viimeistään viisi päivää ennen lehden ilmestymistä.
Lähetä ilmoitus postitse osoitteeseen Maaseudun Tulevaisuus, ”Merkkipäivät”, PL 440, 00101 Helsinki tai sähköpostilla merkkipaivat@maaseuduntulevaisuus.fi.

KUOLLUT

Aatteen ja sivistyksen lipunkantaja

Keskusta-aatteen vahva tulkitsija, päätoimittaja, sivistysvaikuttaja ja filosofian tohtori Seppo Niemelä kuoli sunnuntaina 69-vuotiaana Tampereella nopeaan sairauteen. Hän eli viime vuotensa Lapualla vaimonsa suvun mailla.

Niemelä teki näkyvän uran tutkijana, lehtimiehenä, mediavaikuttajana ja kansansivistäjänä. Hän oli keskustaliikkeen johtava ajattelija.

Kihniössä syntynyt Niemelä pääsi ylioppilaaksi Parkanossa 1965. Hän valmistui Jyväskylän yliopistosta filosofian maisteriksi 1979. Eläkevuosinaan 2011 hän väitteli tohtoriksi Itä-Suomen yliopistosta pohjoismaisesta kansansivistystraditiosta.

Työuransa Niemelä teki pääasiassa lehti- ja sivistystyössä. Hän toimi päätoimittajana Jyväskylän ylioppilaslehdessä, Ylioppilaslehdessä, Lallissa ja Suomenmaassa, josta hän siirtyi 1991 Maaseudun Sivistysliiton toiminnanjohtajaksi. Niemelä toimi myös muun muassa Alkio-opiston opettajana, Vapaan sivistystyön yhteistyöjärjestön pääsihteerinä sekä kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman ohjelmajohtajana.

Luottamustehtävistä yksi merkittävä oli Yleisradion hallintoneuvoston puheenjohtajuus, jota Niemelä hoiti 1991–94. Hallintoneuvostossa hän istui 1987–2003. Niemelä näki Ylen merkityksen kansakunnan sivistäjänä ja omana mediana.

Niemelä oli aktiivinen kolumnisti, tietokirjailija ja keskustelija elämänsä viime päiviin.

Niemelän viimeisin teos Ajankohtainen Alkio valmistui keskustan aatteellisen isän Santeri Alkion syntymän 150-vuotisjuhlaan.

Niemelä kannusti tutkimaan Alkion ajattelua, kun hyvinvointi on taas uhattuna.

Seppo Niemelä 1946–2015

Alkio korosti valtion vastuuta hyvinvoinnin edellytyksistä, Niemelä muistutti. Hän kuitenkin varoitti ajattelemasta, että yksin valtion toimin saadaan aikaan hyvä yhteiskunta. Edistys riippuu aina ihmisen omista ponnisteluista ja vapaasta kansalaistoiminnasta.

Niemelä myös totesi, että Alkio uskalsi sanoa ruman sanan niin kuin se on: vapauden sijaan kapitalismi on synnyttänyt orjuuden, veljeyden sijaan kateuden ja tasa-arvon sijaan ammottavat luokkarajat.

Niemelän ajattelussa korostui suomalaisuus ja sivistys. Hän pohti asioita aatteen kautta, ja loi pitkiä kaaria menneistä ajoista meidän päiviimme. Hän oli herättäjä ja näkijä: biotekniikasta Niemelä puhui jo 1980-luvulla.

Niemelällä oli vahva oikeudenmukaisuuden tunto ja kansanvallan ymmärrys. Hän oli suuri humanisti ja syvällinen keskustelukumppani, joka kunnioitti muiden mielipiteitä ja rakensi siltaa eri tavalla ajattelevien ja eri sukupolvien välille.

Hän uskoi sivistyksen uudistavaan voimaan – ja eli, kuten uskoi ja opetti, maataan suuresti rakastaen.

MIKAEL PENTIKÄINEN

Veteraanimusiikin tekijälle muistokirja

Kamarineuvos Kalervo Hämäläinen menehtyi 98-vuotiaana 22.7. Helsingissä.

Hämäläinen tuli tunnetuksi isänmaallisen musiikin säveltäjänä.

Yksi hänen yksi tunnetuimmista teoksistaan on Veteraanin iltahuuto.

Kalervo Hämäläinen toimi musiikinopettajana Karjalan Yhteiskoulussa ja Suomi-Pojat ja -tytöt ry:n toiminnanjohtajajana.

Kalervo Hämäläistä on mahdollista muistaa Sotaveteraaniliiton Facebook-sivuille avatussa muistokirjassa kirjoittamalla nimi, paikkakunta ja viesti.

Viestit kootaan kirjaksi, joka luovutetaan muistotilaisuudessa Kalervo Hämäläisen läheisille.

MT

Evakko ihmettelee, miksi maailmassa aina tapellaan

Runsaat 70 vuotta sitten kotinsa rajan taakse jättäneet tuntevat myötätuntoa tämän päivän pakolaisia kohtaan. ”Me sentään saimme tulla oman kansan pariin.”

JOHANNES TERVO

Tässä ylistarolaisessa leivintuvassa kolmasluokkalainen Eino Vepsä (oikealla) asui vanhempiensa kanssa talven 1944–1945. Nykyinen Isäntä Esa Lammi toivotti muistelumatkalaiset lämpimästi tervetulleeksi.

PARIKKALA, SAVONLINNA (MT)
Karjalan kannakselta syksyllä 1944 lähteneet näkevät yhtymäkohtia omassa evakkomatkassaan ja nykyajan pakolaisten kohtaloissa.

”Ei tiedetty, missä pysähdytään ja milloin saadaan ruokaa. Kaikki ajoneuvot olivat tupaten täynnä, mutta saimme sentään tulla luvallisesti ja oman kansan pariin”, 7-vuotiaana kotinsa Kurkijoen Haapavaarassa jättänyt kotiseutuneuvos **Eino Vepsä** miettii.

”Nyt moni joutuu yrittämään luvatta täysin vieraaseen maahan, jossa puhutaan vierasta kieltä.”

Vepsä ei ymmärrä, miksi kansat aina vain tappelevat. ”Valtiovierailuja ei pitäisi tehdä panssarivaunuilla.”

Talvi- ja jatkosodan jälkeen rauhan ja uuden rajan tultua kotinsa joutui jättämään kaikkiaan 430 000 suomalaista.

Heistä 407 000 oli Karjalasta, loput pohjoisen Petsamosta, Kuusamosta ja Sallasta.

Heinän lainaaminen yhä mielessä

Reino Rouhiainen tuli isänsä ja veljensä kanssa Kurkijoen Raholasta pois viimeisten joukossa.

”Tarkoitus oli vielä puida, mutta se jäi tekemättä. Matkalla ei nähty enää ketään.”

Ensimmäinen pysähdys oli Parikkalassa, jossa evakot pyysivät talosta heiniä nälkäisille hevosille ja lehmälle. Niitä ei luvattu.

”Ymmärtäähän sen. Ne olisivat loppuneet jo aikaa sitten, jos kaikille olisi annettu.”

13-vuotiaan pojan mieleen painui syvään luvaton heinän haku navetan vintiltä, vaikka lainattu saatiin palautettua jo seuraavana päivänä.

”Haimme vielä monesti heinää kotoa, kunnes valvontakomissio tuli perässä. Sitten emme enää uskaltaneet.”

Tärkeintä että koti-Suomi säilyi

Kodin jättäminen ja evakkomatka olivat raskaita kokemuksia, joiden muistoja ajan kokeneet kantavat läpi elämän. Vaikutusten sanotaan tuntuvan kolmanteen sukupolveen asti.

”Me olemme todella nähneet sodan, eivät ne asiat unohdu”, parikkalalainen **Eeva-Liisa Repo** sanoo.

Revon muistoja sota-ajasta kuultiin Kurkijokiseuran evakkovaelluksen yhteydessä järjestetyssä evakkoillassa Parikkalassa viime viikolla.

Hänen kotinsa jäi niukasti nykyisen Suomen puolelle ja siellä majoittui paljon Kannakselta länteen vaeltavia ohikulkijoita.

Talo oli palanut, mutta sijaa vieraille löytyi navetasta, aitasta sekä naapuritalosta.

Muistoissa nousi esiin monta lehmää ja hevosta.

”Halusin mainita ne, koska ne olivat todella tärkeitä. Ei ollut autoja, eikä maitopurkkia saanut kaupasta. Eläimistä oli pidettävä hyvä huoli.”

Rauhan tultua päällimmäinen tunne oli huojennus.

”Koti-Suomi säilyi. Selän takana rajalla oli puomi. Nukkumapaikaksi kävi hyvin vaikka tuvan lattia.”

Rauhan tuloon päättyi pikkuhiljaa myös pelko.

”Isä oli sodassa. Äidin kanssa matkasimme vieraisiin paikkoihin yöksi. Pelkäsimme desantteja. Tavaroita hakemaan palatessa äiti joutui vangiksi ja oli kuulusteluissa toista viikkoa. Se oli rankkaa 10-vuotiaalle”, muistelee Parikkalan luovutetusta osasta kotoisin oleva **Kerttu Jakomäki**.

Talo ei ole muuttunut juuri miksikään, Eino Vepsä totesi piharakennuksesta, jossa hän asui evakkona. ”Köynnökset kasvoivat silloinkin, niitä oli vain vähemmän.”

Leivintuvassa asuivat evakot, vintillä vangit

SEINÄJOKI (MT)
Poikkeustila näkyi ja tuntui eteläpohjalaisessa Untamalan kylässä 1940-luvulla. Kylään majoitettiin satoja kodeistaan pakenemaan joutuneita karjalaisia.

Kun yhdeksänvuotias **Eino Vepsä** saapui Ylistaron juna-asemalle äitinsä Impin ja kahden lehmän kanssa lokakuussa 1944, heidät poimi mukaansa untamalalainen kauppias ja maanviljelijä **Esa Lammi**.

”Saimme leivintuvasta ja kamarista asunnon. Vastaanotto oli hyvä, ja sitä se näyttää olevan edelleen”, hymyili Vepsä vieraillessaan kurkijokelaisten evakkomatkalaisten kanssa Lammin talossa. Vepsän perhe asui siellä kesään 1945 asti.

Paikat lähes ennallaan

Vastaanottajina olivat **Esa Lammi** ja hänen **Sinikka**-vaimonsa; ei kuitenkaan sama Esa kuin 71 vuotta sitten, vaan kauppiaan pojanpoika.

Sotavuosien vaiheet olivat heillä hyvin tiedossa.

”Teitä on täällä rakastettu ja rakastetaan vieläkin”, totesi Sinikka Lammi matkalaisille.

Lammin talossa oli vuosien mittaan majoittunut jo lukuisia karjalaisperheitä. Sinikka Lammi kertoi 1990-luvun lopulla yhteyttä ottaneesta Irja Tuokosta (o.s. Villanen), joka oli teinityttönä saapunut Käkisalmesta Untamalaan etsimään perhettään.

”Hän oli tullut Lapuan asemalle ja lähtenyt kävelemään sieltä. Matkan varrella jossain isossa talossa emäntä oli hänet ajanut ulos sanoen, ettei kerjäläisille anneta ruokaa. Kun hän oli tullut tähän taloon, Liisa-emäntä oli häntä halannut, ruokkinut ja neuvonut, että äiti, ukki ja mummi ovat koululla ruokailemassa. Kun Irja oli tullut koulun keittolan ovelle, hänen äidiltään oli pudonnut puurolautanen lattialle. Kuolleeksi luultu lapsi saatiin takaisin.”

Lammin talossa asui jatkosodan aikana kaksi venäläistä sotavankia piharakennuksen vintillä, jota yhä ryssänkamariksi kutsutaan.

”Toinen heistä ei olisi millään halunnut lähteä pois”, Esa Lammi kertoo.

Lammin uskonnollisessa herännäistalossa eteläpohjalaisten ja karjalaisten rinnakkaiselo sujui sopuisasti.

”Saimme talosta silliä, se oli harvinaista herkkua. Kun paistoimme piirakoita, ne maistuivat myös talon väelle”, Vepsä muistelee.

HANNA LENSU

Kurkijoki-seuran evakkovaellus kiersi samoja reittejä, joita karjalaiset kulkivat runsaat 70 vuotta sitten. Silloin kuljettiin junalla, hevosella ja jalan. Nyt ajettiin bussilla. Tätä samaa tietä evakot taivalsivat Ylistaron asemalta kohti Untamalan kylää lokakuussa 1944.

Pelokkaasta tytöstä kasvoi kuitenkin rohkea nainen. Hän toivoo, että muistot sota-ajasta kulkisivat vielä sukupolvelta toiselle, vaikka isovanhemmat enää harvoin asuvat yhdessä lastenlasten kanssa.

”Kunpa nuoret kuuntelisivat nyt, kun se on vielä mahdollista.”

”Tulit, vaikka en antanut lupaa”

Iso osa karjalaisista kulki evakkoon kahteen kertaan. Noin 280 000 karjalaista palasi koteihinsa, kun Suomi jatkosodassa valtasi alueita takaisin. Moni ehti juuri kunnostaa paikat, kun lähtö koitti uudestaan syyskuussa 1944.

Kurkijoen suunnalta ensimmäinen evakkomatka kohdistui Keski-Suomeen, toinen Etelä-Pohjanmaalle.

Vastaanotot taloissa olivat erilaisia.

”Tulit, vaikka en antanut lupaa”, kertoo **Urpo Heinonen** pohjalaisisännän virkkoneen isälleen perheen saapuessa.

”Enhä mie lupaa pyytäntkää”, oli isä vastannut.

Kun karjalaisperhe lopulta oli lähdössä talosta, nousivat kyynelet isännän silmiin ja hän painoi hattunsa Urpo-pojan päähän muistoksi.

TERHI TORIKKA

Muistoja evakkomatkalta jaettiin Kurkijoki-seuran evakkovaellus -bussimatkalla viime viikolla. Reitti mukaili kurkijokelaisten evakkotietä Parikkalasta Savonlinnan ja Keski-Suomen kautta Etelä-Pohjanmaalle ja lopulta asutusseudulle Loimaan suuntaan.
Kurkijokelaisten pitäjäjuhlaa vietetään 8.–9.8. Loimaalla.

KIRJA

Arkea ja sotaa Kannaksella

Karjalan kannaksella, Kurkijoen Saareksen kylässä, vuonna 1925 syntyneen **Eino Heikinmaan** muistelmat tutustuttavat lukijan karjalaiseen elämänmenoon ennen sotia ja sota-aikana.

Nuorena miehenä kotitilasta isän sodassa ollessa huolehtinut ja sitten itse mukaan sotaan joutunut Eino kuvaa hienosti ajan työtapoja, poikien kolttosia, evakkoaikaa ja asettumista uudelle kotiseudulle Satakunnan Vampulaan. Lopuksi mukana on myös herkkiä muistoja ensimmäisistä kohtaamisista vaimo **Helvin** kanssa.

Muistoista koottu kirja, Eino evakkopoika, on mielenkiintoista ja sujuvaa luettavaa. 1930- ja 1940-lukujen elämän kulku, maatilan työtavat ja -välineet sekä talvi- ja jatkosotien vaiheet tulevat tutuksi jouhevasti osana tarinaa.

320 sivuun mahtuu myös Karjalasta säästyneitä valokuvia sekä hieman Einon tädin **Ida Heikinmaan** muistelmia, jotka tuovat mukaan erilaisen, aikuisen naisen, näkökulman.

Helppolukuista mutta tiedontäyteistä kirjaa voisi melkein suositella esimerkiksi koulujen lukemistoon sota-ajasta kertomaan.

Muistiinpanot ovat aitoja nuoren pojan havaintoja. Esiin nousee hauskoja yksityiskohtia, jotka aikuiselta olisivat ehkä jääneet huomiotta tai tulleet peräti sensuroiduksi.

Silti Eino on kirjoittanut tekstit vasta 1990- ja 2000-luvulla, mikä antaa moneen asiaan näkökulmaa.

Kirjoituksia on julkaistu aikaisemmin erillisinä paloina Kurkijokelainen-lehdessä. Koviin kansiin muistelmat on koonnut Heikinmaan tyttären mies, toimittaja **Jukka Saarinen**.

”Olen mie ne kaikki lukenut vielä, totta ne on”, Eino itse naurahtaa kotitalonsa keinutuolissa Huittisten Vampulassa.

TERHI TORIKKA

90-vuotiaan Eino Heikinmaan ajatukset vaeltavat usein edelleen kotikonnuille Karjalan kannakselle. Keinutuoli on kulkenut matkassa Kurkijoelta Vampulaan.

Tuoli on yksi kotoa Kurkijoelta evakkoon mukaan otettuja. Tallessa on myös paljon muuta vanhaa, kuten välirauhan aikana nikkaroidut kuljetuslaatikot, joiden kyljessä lukevat määränpäät Kurkijoki ja sitten Ylistaro.

Mielessä 90-vuotiaalla ovat yhä usein muun muassa huimat mäenlaskut kotona Kannaksella ja pitkä evakkomatka hevosella aina Keski-Suomeen asti.

Tytär **Helena Saarinen** muistaa, kuinka kotiseudun paikat vilisivät karjalaisten vanhempien puheissa tiuhaan vielä Vampulassa asuessa.

Murre säilyi vahvana ja yhteys muihin Karjalasta tulleisiin oli tiivis, vaikka siitä ei pidetty melua. Haluttiin sopeutua joukkoon.

TERHI TORIKKA

Eino Heikinmaa ja Sanarakas Oy: Eino evakkopoika. 320 sivua. Eura Print Oy.